

### Międzynarodowa konferencja naukowa „State of the Art”, 27–30 kwietnia 2020 r.



<http://dx.doi.org/10.12775/KLIO.2020.032>

W dniach 27–30 kwietnia 2020 r. odbyła się pierwsza międzynarodowa konferencja naukowa projektu „Historical Ontology of Urban Space” (HOUSE) zatytułowana „State of the Art”. Projekt jest realizowany przez Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk (IH PAN) i finansowany przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej (NAWA). Ma on na celu zbudowanie ontologii wspomagającej badanie zmian zachodzących w przestrzeni miejskiej od średniowiecza do początku XX w. i prezentację wyników tych prac w postaci cyfrowych atlasów historycznych miast, a także rozwijanie współpracy z partnerami zagranicznymi<sup>1</sup>. Konferencja „State of the Art” miała natomiast podsumować dotychczasowy stan badań nad trzema głównymi obszarami tematycznymi projektu, czyli przestrzenią i historią miast, ontologiami w naukach historycznych oraz tworzeniem atlasów historycznych miast, a tym samym stanowić podstawę dalszych prac nad projektem. Pierwotnie miała się ona odbyć 9–10 marca 2020 r. w Münster (Niemcy), ale sytuacja epidemiolo-

---

<sup>1</sup> Szczegółowe informacje na temat projektu, zob. <https://urbanonto.ihpan.edu.pl/> (dostęp: 14.05.2020).

giczna pokrzyżowała plany organizatorów. Ostatecznie zdecydowano się na przeprowadzenie konferencji w formie cyfrowej, dzięki czemu uczestnicy mieli dostęp do wirtualnych sal konferencyjnych, nie ruszając się z domu. Obsługę techniczną zapewnili Joanna Ryćko-Bożeńska i Miłosz Ryćko-Bożeński, przygotowaniem konferencji ze strony zespołu HOUSe kierowała dr Anna Paulina Orłowska.

Konferencja została podzielona na trzy sesje. Pierwsza i druga sesja odbyły się odpowiednio w poniedziałek i wtorek, na trzecią sesję zostały przeznaczone natomiast dwa dni – środa i czwartek. Podczas referatów uczestnicy mieli do dyspozycji forum dyskusyjne, na którym mogli już w trakcie prezentacji zadawać pytania, czynić uwagi i dyskutować między sobą. Po każdym referacie następowała moderowana dyskusja, podczas której na bieżąco omawiano przedstawiane kwestie. Konferencję otworzył dyrektor IH PAN prof. dr hab. Maciej Janowski, który powitał uczestników i życzył udanych obrad. Pierwszą sesję, „Concepts of Urban Space”, rozpoczął prof. Keith Lilley (Queen’s University Belfast), który omówił morfologiczne podejście w analizowaniu przestrzeni miejskiej. Następnie Elisa Cugliana (Venice Centre for Digital & Public Humanities) pokazała w imieniu swoim i Marcellego Schabena (Cologne Center for eHumanities) na przykładzie toponimów z podróży Marca Polo, jak za pomocą dedykowanej aplikacji można lokalizować nazwy miejsc używanych w źródłach zarówno na mapach historycznych, jak i współczesnych. Orysia Vira (Український Католицький Університет) przedstawiła zmiany w nazewnictwie lwowskich ulic między XIV a XVIII w. oraz problemy, jakich przysparzała interpretacja źródeł. Autorka stworzyła bazę danych ulic Lwowa z okresu 1382–1768. Po niej dr Aleksander Łupienko (IH PAN) na przykładzie XIX-wiecznej Warszawy zaprezentował czynniki wpływające na kształt przestrzeni miejskiej. Sesję zakończyła dyskusja panelowa „Do we need a historical ontology of urban space?” moderowana przez dr Wiesławę Duży (IH PAN). W dyskusji udział wzięli dr hab. Marek Słoń, prof. IH PAN, dr Keith Lilley i prof. Humphrey Southall (University of Portsmouth).

Druga sesja „Ontology and Space” rozpoczęła się od wystąpienia dr. hab. Pawła Garbacza (Katolicki Uniwersytet Lubelski), który opierając się na swoich przemyśleniach i doświadczeniach z projektu „Ontologiczne podstawy budowy historycznych systemów informacji geograficznej”,

przybliżył schemat budowania ontologii użytecznej dla nauk historycznych. Po nim prof. Humphrey Southall i Paula Aucott (University of Portsmouth) zaprezentowali przykłady klasyfikacji przestrzeni i jednostek administracyjnych z terenu Wielkiej Brytanii. Następnie dr Francis Harvey (Leibniz-Institut für Länderkunde) omówił zalety włączenia ontologii obiektowej do historycznej ontologii przestrzeni miejskiej. Doktor Sławomir Brzezicki (Herder-Institut für historische Ostmitteleuropaforschung) przedstawił z kolei przykłady użycia ontologii w badaniach z zakresu historii sztuki, a prof. Maryana Dolynska (Український Католицький Університет) na przykładzie nowożytnego Lwowa zaprezentowała możliwości klasyfikowania i porządkowania nazw ulic pojawiających się w źródłach historycznych. Kolejny prelegent, dr Benjamin Vis (Západočeská Univerzita w Pilźnie), zaproponował metodologię dla badań porównawczych z zakresu życia społecznego w przestrzeni miejskiej. Ostatni referat w tej sesji wygłosiła dr Cristina Vertan (Universität Hamburg), która zaprezentowała ontologię użytą przy badaniach nad przemianami przestrzennymi imperium osmańskiego w okresie nowożytnym.

Trzecia sesja „Experiences of The Historical Town Atlas” zaczęła się od wolnej dyskusji podsumowującej pierwsze dwa dni konferencji. Następnie Sarah Gearty (Royal Irish Academy) i dr Rachel Murphy (University of Limerick) przedstawiły przykłady prezentowania miejskiej topografii w irlandzkiej serii „Atlasu Historycznego Miast”. Katarzyna Słomska (IH PAN) na przykładzie XIX-wiecznych planów Warszawy omówiła problemy z definiowaniem, czym była działka (parcela) w mieście, a Michał Słomski (IH PAN) przybliżył problematykę badań nad przestrzenią małych miast w epoce nowożytnej i ich kartograficznej reprezentacji. Następnie dr inż. Agnieszka Pilarska (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) w imieniu swoim i dr. Radosława Golby przedstawiła wyzwania związane z wektoryzacją planów katastralnych Torunia, które pojawiły się podczas przygotowywania drugiego tomu *Atlasu Torunia* w serii „Atlas Historyczny Miast Polskich”. W ostatnim śródownym referacie dr Colin Arnaud (Westfälische Wilhelms-Universität Münster) omówił, jak w historycznych atlasach miast przedstawiano miejsca związane z handlem, sztuką i rzemiosłem.

Na ostatni dzień konferencji i drugą część sesji trzeciej złożyły się dwa referaty, dyskusja podsumowująca konferencję oraz spotkanie rady

naukowej projektu HOUSE. Najpierw dr Paweł Cembrzyński (Cluster of Excellence ROOTS, Christian-Albrechts-Universität zu Kiel) przybliżył archeologiczne badania nad przestrzenią miejską, a potem dr hab. Marek Słoń zaproponował spojrzenie na tomy wydane w serii „Atlas Historyczny Miast” jako na edycje źródłowe.

Podsumowując, należy stwierdzić, że założony cel konferencji został osiągnięty mimo ograniczeń wywołanych pandemią. Nie tylko badacze z różnych dyscyplin, ośrodków i państw przedstawili istniejące podejścia w zakresie badań przestrzeni miejskiej, ontologii historycznych i prac atlasowych, ale też ich wystąpienia wywołały żywy odzew wśród publiczności w postaci intensywnych dyskusji nad referatami. Pojawiające się podczas wirtualnych dyskusji wymiana myśli i konfrontacje różnych punktów widzenia pomogą w dalszej realizacji projektu HOUSE, którego pokłosiem będzie konferencja podsumowująca zaplanowana na 2021 r. Nagrania referatów oraz materiały pokonferencyjne można znaleźć na stronie internetowej projektu HOUSE pod adresem <https://urbanonto.ihpan.edu.pl/>.

*Konrad Szuba* (Warszawa)  
ORCID: 0000-0003-0634-7614